EUTHANASIE IN DE PRAKTIJK

De wet omschrijft euthanasie als « een handeling door een derde (een arts), die opzettelijk het leven van een persoon beëindigt op diens verzoek ». Deze praktijk is in België sinds 2002 onder bepaalde voorwaarden niet meer strafbaar. Euthanasie is echter geen recht: het indienen van een verzoek garandeert niet dat ze wordt uitgevoerd.

Onder welke voorwaarden kan euthanasie worden uitgevoerd?

De patiënt moet op het moment van het verzoek en van de uitvoering:

- wilsbekwaam zijn, over oordeelsvermogen beschikken en bij bewustzijn zijn;
- zich in een medisch uitzichtloze toestand bevinden, rekening houdend met de huidige stand van de geneeskunde;
- aanhoudend, ondraaglijk en niet te lenigen lichamelijk en/of psychisch lijden ervaren.

Het verzoek moet vrijwillig, weloverwogen en herhaald zijn, zonder druk van buitenaf.

Het verzoek kan niet vooraf worden gedaan, zoals « als ik Alzheimer krijg, wil ik euthanasie », behalve voor de situatie waarin de persoon onomkeerbaar buiten bewustzijn raakt, in een coma of vegetatieve toestand.

Zelfs als aan alle voorwaarden is voldaan, staat het de arts vrij euthanasie te aanvaarden of te weigeren. De arts moet de patiënt dan informeren over de redenen voor die keuze en de patiënt kan zich tot een andere arts wenden.

In de meeste gevallen van dementie zal euthanasie niet mogelijk zijn. Deze ziekten zijn geen « onomkeerbare toestanden van bewusteloosheid » en voldoen daarom niet aan de voorwaarden voor een voorafgaande euthanasieverklaring. Deze gevallen voldoen evenmin aan de voorwaarden voor een actueel euthanasieverzoek:

- Bij beginnende dementie kan de persoon nog oordeelsbekwaam zijn, maar is het moeilijk het lijden als aanhoudend, ondraaglijk en niet te lenigen te omschrijven, omdat de cognitieve stoornissen nog niet ernstig genoeg zijn om het oordeelsvermogen aan te tasten.
- Bij verder gevorderde dementie wordt de persoon door de cognitieve stoornissen niet meer als oordeelsbekwaam beschouwd.

Bij dementie kan een actueel euthanasieverzoek in één welbepaalde situatie worden aanvaard: de patiënt doet het verzoek wanneer de ziekte ver genoeg gevorderd is om niet te lenigen lichamelijk of psychisch lijden te veroorzaken, maar nog niet zo ver dat de persoon geen verzoek meer kan uiten. Omdat deze periode in het ziekteverloop vrij kort is, zijn dergelijke gevallen zeldzaam.

© All rights reserved

Wat is de algemene procedure voor een actueel euthanasieverzoek of een voorafgaande wilsverklaring?

Een actueel euthanasieverzoek moet schriftelijk, ondertekend en gedateerd aan een arts worden gericht. Als de patiënt het niet zelf kan schrijven, bijvoorbeeld door verlamming, mag een meerderjarige persoon naar keuze het opschrijven. Die mag geen materieel belang hebben bij het overlijden. Dit moet gebeuren in aanwezigheid van de arts, van wie de naam in het document wordt vermeld. Het schriftelijke verzoek moet vermelden dat de patiënt het niet zelf kan opschrijven en waarom dat niet mogelijk is.

De patiënt kan het verzoek op elk moment intrekken.

Na het indienen van een actueel euthanasieverzoek moet de arts meerdere gesprekken met de patiënt voeren om tot de overtuiging te komen dat er geen andere redelijke oplossing bestaat en om na te gaan of aan de wettelijke voorwaarden is voldaan. De arts moet ook één of twee collega's* raadplegen, die onafhankelijk zijn van de patiënt en de arts en deskundig zijn inzake de betrokken aandoening, om het ernstige en ongeneeslijke karakter ervan te bevestigen.

*Als het overlijden niet op korte termijn wordt verwacht, moet een tweede specialist worden geraadpleegd: een specialist in de betrokken aandoening of een psychiater. Eén andere arts volstaat als het overlijden wel op korte termijn wordt verwacht, zoals bij terminale kanker.

Een voorafgaande euthanasieverklaring wordt bij de gemeente geregistreerd met een modelverklaring. De verklaring is onbeperkt geldig als ze na 2 april 2020 werd opgesteld. Voor verklaringen van vóór die datum geldt een geldigheidsduur van vijf jaar.

De voorafgaande verklaring wordt uitsluitend toegepast als de patiënt onomkeerbaar buiten bewustzijn is. Als de patiënt later euthanasie wil vragen terwijl hij of zij bij bewustzijn is en aan de wettelijke voorwaarden voldoet, moet alsnog een schriftelijk actueel euthanasieverzoek aan een arts worden gericht.

Aanvullende informatie

- Brochure « Déclaration anticipée relative à l'euthanasie » van de FOD
- Brochure « La loi dépénalisant l'euthanasie » van Espace Seniors en Solidaris
- Praktische fiche « Euthanasie: een ethisch perspectief » van Ligue Alzheimer ASBL
- Standpunt van Ligue Alzheimer ASBL over euthanasie bij personen met de ziekte van Alzheimer of een andere vorm van dementie; versie van 25 maart 2014 van de Cercle de Réflexion Éthique

Bronnen:

https://www.health.belgium.be/fr/sante/prenez-soin-de-vous/debut-et-fin-de-vie/euthanasie#article (geraadpleegd op 24 augustus 2022)

© All rights reserved